

**Bryssel den 13 juni 2025
(OR. en)**

**10274/25
ADD 4**

**Interinstitutionellt ärende:
2025/0163(NLE)**

**AELE 52
CH 18
MI 395
ESPACE 47**

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	13 juni 2025
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2025) 308 – Annex 4
Ärende:	BILAGA till Förslag till rådets beslut om undertecknande, på Europeiska unionens vägnar, av ett brett avtalspaket som syftar till att konsolidera, fördjupa och utvidga de bilaterala förbindelserna med Schweiziska edsförbundet, och om provisorisk tillämpning av avtalet om villkor för Schweiziska edsförbundets deltagande i Europeiska unionens rymdprogrambyrå

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 308 – Annex 4.

Bilaga: COM(2025) 308 – Annex 4

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 13.6.2025
COM(2025) 308 final

ANNEX 4

BILAGA

till

Förslag till rådets beslut

om undertecknande, på Europeiska unionens vägnar, av ett brett avtalspaket som syftar till att konsolidera, fördjupa och utvidga de bilaterala förbindelserna med Schweiziska edsförbundet, och om provisorisk tillämpning av avtalet om villkor för Schweiziska edsförbundets deltagande i Europeiska unionens rymdprogrambyrå

ÄNDRINGSPROTOKOLL TILL AVTALET MELLAN EUROPEISKA GEMENSKAPEN OCH
SCHWEIZISKA EDSFÖRBUNDET OM ÖMSESIDIGT ERKÄNNANDE I SAMBAND MED
BEDÖMNING AV ÖVERENSSTÄMMELSE

EUROPEISKA UNIONEN, nedan kallad *unionen*,

och

SCHWEIZISKA EDSFÖRBUNDET, nedan kallat *Schweiz*,

nedan kallade *de avtalsslutande parterna*,

MED BEAKTANDE AV avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse, upprättat i Luxemburg den 21 juni 1999, som trädde i kraft den 1 juni 2002 (nedan kallat *avtalet*),

SOM BEAKTAR att ett brett bilateralt paket, inbegripet det institutionella protokollet till detta avtal, har överenskommit mellan de avtalsslutande parterna för att stabilisera och utveckla ömsesidiga relationer på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar,

SOM BEAKTAR att det inom ramen för detta breda bilaterala paket krävs uppdatering av vissa bestämmelser i avtalet,

HÄRIGENOM ÖVERENSKOMS FÖLJANDE.

ARTIKEL 1

Ändringar av avtalet

Avtalet ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 1 ska ersättas med följande:

”ARTIKEL 1

Syfte

1. Gemenskapen och Schweiz ska ömsesidigt godta rapporter, intyg, tillstånd och överensstämmelsemärken utfärdade av de organ som erkänts i enlighet med förfarandena i detta avtal (nedan kallade *erkända organ för bedömning av överensstämmelse*) samt tillverkares försäkringar om överensstämmelse, genom vilka intygas att den andra partens krav uppfylls när det gäller produkter som omfattas av kapitel 11 avsnitt I punkt A i bilaga 1 vid tidpunkten för ikraftträdandet av ändringsprotokollet till detta avtal.

2. För att undvika att samma förfarande utförs mer än en gång ska gemenskapen och Schweiz ömsesidigt godkänna rapporter, intyg, och tillstånd utfärdade av erkända organ för bedömning av överensstämmelse samt tillverkares försäkringar om överensstämmelse, genom vilka intygas att deras respektive krav uppfylls på de områden som omfattas av artikel 3. Rapporter, intyg, tillstånd och tillverkares försäkringar om överensstämmelse ska ange överensstämmelse med gemenskapslagstiftningen och får hänvisa till motsvarande schweiziska bestämmelser som antagits eller bibehållits i enlighet med artikel 5.2 i det institutionella protokollet. De överensstämmelsemärken som krävs enligt den ena partens lagstiftning ska anbringas på produkter som släpps ut på den partens marknad.”

2. Artikel 3 ska ersättas med följande:

”ARTIKEL 3

Tillämpningsområde

1. Detta avtal omfattar de obligatoriska förfaranden för bedömning av överensstämmelse som följer av de lagar och andra författningar som förtecknas i bilaga 1 och när det gäller bestämmelser som omfattas av artikel 1.2, motsvarande schweiziska bestämmelser som antagits eller bibehållits i enlighet med artikel 5.2 i det institutionella protokollet.

2. I bilaga 1 anges de produktsektorer som omfattas av detta avtal. Bilagan är indelad i sektorsspecifika kapitel som i princip är indelade på följande sätt:

Avsnitt I: Lagar och andra författningar.

Avsnitt II: Organ för bedömning av överensstämmelse.

Avsnitt III: Utseende myndigheter.

Avsnitt IV: Särskilda regler för utseende av organ för bedömning av överensstämmelse.

Avsnitt V: Eventuella ytterligare bestämmelser

3. I bilaga 2 anges de allmänna reglerna för utseende av organ för bedömning av överensstämmelse.”

3. Artikel 9 ska ersättas med följande:

”ARTIKEL 9

Avtalets genomförande

1. Parterna ska samarbeta för att säkerställa en tillfredsställande tillämpning av de lagar och andra författningar som förtecknas i bilaga 1 och när det gäller bestämmelser som omfattas av artikel 1.2, motsvarande schweiziska bestämmelser som antagits eller bibehållits i enlighet med artikel 5.2 i det institutionella protokollet.

2. De utseende myndigheterna ska på lämpligt sätt fastställa huruvida de erkända organen för bedömning av överensstämmelse inom deras jurisdiktion iakttar de allmänna principer för utseende som förtecknas i bilaga 2 om inte annat följer av de bestämmelser som förtecknas i respektive avsnitt IV i bilaga 1.

3. De erkända organen för bedömning av överensstämmelse ska på lämpligt sätt samarbeta inom ramen för det samordnande och jämförande arbete som vardera parten utför beträffande de sektorer som omfattas av bilaga 1, i syfte att säkerställa en enhetlig tillämpning av de förfaranden för bedömning av överensstämmelse som föreskrivs i parternas lagar och föreskrifter som omfattas av detta avtal. De utseende myndigheterna ska göra sitt yttersta för att säkerställa att de erkända organen för bedömning av överensstämmelse samarbetar på ett lämpligt sätt.”

4. Artikel 10 ska ersättas med följande:

”ARTIKEL 10

Gemensam kommitté

1. En gemensam kommitté (nedan kallad *kommittén*) inrättas härmed.

Kommittén ska bestå av företrädare för parterna.

2. Ordförandeskapet i kommittén ska innehas gemensamt av en företrädare för unionen och en företrädare för Schweiz.

3. Kommittén ska

- a) säkerställa att detta avtal fungerar väl samt förvaltas och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt,
- b) tillhandahålla ett forum för ömsesidigt samråd och kontinuerligt informationsutbyte mellan parterna, särskilt i syfte att finna en lösning på eventuella svårigheter att tolka eller tillämpa avtalet eller en unionsrättsakt till vilken det hänvisas i avtalet i enlighet med artikel 10 i det institutionella protokollet till detta avtal,
- c) utfärda rekommendationer till parterna i frågor som rör detta avtal,
- d) anta beslut när så föreskrivs i detta avtal och på förslag från en av parterna anta ett beslut om att lägga till kapitel i bilaga 1 till detta avtal, och
- e) ansvara för att
 - fastställa förfarandet för genomförande av de kontroller som avses i artikel 7,
 - fastställa förfarandet för genomförande av de kontroller som avses i artikel 8,

- besluta om erkännande av organ för bedömning av överensstämmelse som ifrågasatts enligt artikel 8,
- besluta om återtagande av erkännande av organ för bedömning av överensstämmelse som ifrågasatts enligt artikel 8, och
- om så krävs för att säkerställa enhetlighet och på förslag av en av parterna anta ett beslut om att ändra bilaga 2.

4. Kommittén ska fatta beslut enhälligt.

Besluten ska vara bindande för parterna, som ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att genomföra dem.

5. Kommittén ska sammanträda minst en gång om året, alternativt i Bryssel och Bern, om inte medordförandena beslutar något annat. Kommittén ska också sammanträda på begäran av någon av parterna. Medordförandena får komma överens om att ett sammanträde i kommittén ska hållas via videokonferens eller telekonferens.

6. Kommittén ska anta sin arbetsordning och vid behov uppdatera den.

7. Kommittén får fatta beslut om inrättande av arbetsgrupper eller expertgrupper som kan bistå kommittén vid utövandet av dess uppdrag.”

5. Artikel 11 ska ersättas med följande:

”ARTIKEL 11

Erkännandet av, återkallande av erkännandet av, ändring av verksamhetsområdet för och tillfälligt upphävande av erkännandet av organ för bedömning av överensstämmelse

1. Följande förfarande ska tillämpas för erkännandet av organ för bedömning av överensstämmelse med avseende på de krav som anges i de relevanta kapitlen i bilaga 1 och när det gäller bestämmelser som omfattas av artikel 1.2, motsvarande schweiziska bestämmelser som antagits eller bibehållits i enlighet med artikel 5.2 i det institutionella protokollet:

- a) a) En part som önskar få ett organ för bedömning av överensstämmelse erkänt ska skriftligen underrätta den andra parten om sitt förslag om detta och bifoga lämplig information.
- b) Om den andra parten samtycker till förslaget eller om den inte gjort några invändningar inom 60 dagar efter underrättelsen om förslaget ska organet för bedömning av överensstämmelse anses vara ett erkänt organ för bedömning av överensstämmelse enligt villkoren i artikel 5.
- c) Om den andra parten skriftligen gör invändningar inom 60 dagar ska artikel 8 tillämpas.

2. En part kan återkalla eller tillfälligt upphäva ett erkännande eller återta det tillfälliga upphävandet av ett erkännande av ett organ för bedömning av överensstämmelse som lyder under den. Den berörda parten ska omedelbart skriftligen underrätta den andra parten om sitt beslut och samtidigt ange dag för beslutet. Återkallandet, det tillfälliga upphävandet eller återtagandet av det tillfälliga upphävandet ska få verkan den dagen. Ett sådant återkallande eller tillfälligt upphävande ska anges i den gemensamma förteckning över erkända organ för bedömning av överensstämmelse som avses i bilaga 1.
3. En part kan föreslå att verksamhetsområdet för ett erkänt organ för bedömning av överensstämmelse inom dess jurisdiktion ska ändras. För utvidgningar och inskränkningar av verksamhetsområdet ska de förfaranden som anges i artikel 11.1 respektive 11.2 tillämpas.
4. En part kan under exceptionella förhållanden ifrågasätta den tekniska kompetensen hos ett erkänt organ för bedömning av överensstämmelse inom den andra partens jurisdiktion. I så fall ska artikel 8 tillämpas.
5. Parterna behöver inte erkänna rapporter, intyg, tillstånd och överensstämmelsemärken som ett organ för bedömning av överensstämmelse utfärdar efter den dag då dess erkännande återkallades eller tillfälligt upphävdes. Rapporter, intyg, tillstånd och överensstämmelsemärken som ett organ för bedömning av överensstämmelse utfärdar före den dag då dess erkännande återkallades ska fortsätta att erkännas av parterna, såvida inte den ansvariga utseende myndigheten har begränsat eller upphävt deras giltighet. Den part inom vars jurisdiktion den ansvariga utseende myndigheten verkar ska skriftligen underrätta den andra parten om varje sådan ändring som rör en begränsning eller ett upphävande av giltigheten.”

6. Artikel 12 ska upphöra att gälla.

7. Artikel 13 ska ändras på följande sätt:

a) Rubriken ska ersättas med följande:

”Sekretess”,

b) Följande text ska införas som andra stycket:

”Tekniska anpassningar av relevanta kapitel i bilaga 1 får fastställa särskilda bestämmelser om skydd av information enligt första stycket.”

8. Följande artikel ska införas som artikel 13a:

”ARTIKEL 13a

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och känsliga icke-säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter

1. Ingenting i detta avtal ska tolkas som en skyldighet för en part att göra säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter tillgängliga.

2. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller säkerhetsskyddsklassificerat material som tillhandahålls av eller utbyts mellan parterna enligt detta avtal ska hanteras och skyddas i enlighet med avtalet mellan Schweiziska edsförbundet och Europeiska unionen om säkerhetsförfaranden för utbyte av sekretessbelagda uppgifter, upprättat i Bryssel den 28 april 2008, och eventuella säkerhetsarrangemang som genomför det.

3. Kommittén ska genom beslut anta hanteringsinstruktioner för att säkerställa skyddet av känsliga icke-säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som utbyts mellan parterna.”

9. Artikel 17 ska ersättas med följande:

”ARTIKEL 17

Tillämpning i territoriellt hänseende

Detta avtal ska tillämpas dels på det territorium inom vilket fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt tillämpas och på de villkor som fastställs i de fördragen, dels på Schweiz territorium.”

ARTIKEL 2

Ändringar av bilaga 1

Bilaga 1 ska ändras på följande sätt:

1. Följande text ska införas efter förteckningen över kapitel:

”ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 1

Om inget annat föreskrivs i tekniska anpassningar ska de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i de unionsrättsakter som införlivas i denna bilaga för unionens medlemsstater anses föreskrivas för Schweiz. Detta ska tillämpas med full respekt för det institutionella protokollet till detta avtal. För att skapa tydlighet, med tanke på avtalets särdrag, ska ovanstående endast gälla när dessa rättigheter och skyldigheter omfattas av detta avtal.

ARTIKEL 2

1. Om en medlemsstat i unionen ska lämna information till Europeiska kommissionen (*kommissionen*), ska Schweiz lämna denna information till kommissionen via kommittén. Om kommissionen ska lämna information till en eller flera av unionens medlemsstater ska kommissionen när Schweiz berörs lämna informationen till Schweiz via kommittén, om inte annat föreskrivs i tekniska anpassningar av de särskilda kapitlen i denna bilaga.

2. Om behöriga myndigheter i medlemsstaterna i unionen ska lämna information till behöriga myndigheter i en annan av unionens medlemsstater, ska de även lämna den informationen till behöriga myndigheter i Schweiz och samtidigt underrätta kommissionen, om inget annat föreskrivs i tekniska anpassningar till de särskilda kapitlen i denna bilaga. Behöriga myndigheter i Schweiz ska lämna information till behöriga myndigheter i unionens medlemsstater och underrätta kommissionen.
3. Kommissionen kan genom tekniska anpassningar av de särskilda kapitlen i denna bilaga samtycka till lämpliga lösningar för direkt utbyte av information inom områden där snabb överföring av information krävs.
4. Punkterna 1 och 2 påverkar inte tillämpningen av de sektorsspecifika regler och arrangemang som gäller för informationsutbyte med hjälp av informationssystem.

ARTIKEL 3

Om en unionsrättsakt som anges i denna bilaga kräver att de behöriga myndigheterna i unionens medlemsstater eller de ekonomiska aktörerna i unionens medlemsstater tillhandahåller information eller data med hjälp av digitala verktyg, och om det är relevant för genomförandet av detta avtal, ska det i varje särskilt kapitel i denna bilaga fastställas huruvida de schweiziska behöriga myndigheterna och de ekonomiska aktörerna i Schweiz får tillhandahålla sådan information och/eller sådana data med hjälp av det relevanta schweiziska gränssnittet. Om ett särskilt kapitel i denna bilaga tillåter användning av ett sådant gränssnitt ska omfattningen av och villkoren för denna användning överenskommas och fastställas i samma kapitel.

ARTIKEL 4

1. Närhelst de unionsrättsakter som anges i denna bilaga, eller motsvarande schweiziska bestämmelser som antagits eller bibehållits i enlighet med artikel 5.2 i det institutionella protokollet, tilldelar ekonomiska aktörer, personer eller enheter som är etablerade i unionen respektive Schweiz särskilda skyldigheter, kan skyldigheterna, när det är relevant för genomförandet av detta avtal, även fullgöras av ekonomiska aktörer, personer eller enheter som är etablerade i Schweiz respektive unionen, såvida inte annat föreskrivs i tekniska anpassningar av de särskilda kapitlen i denna bilaga.

2. Närhelst de unionsrättsakter som anges i denna bilaga, eller motsvarande schweiziska bestämmelser som antagits eller bibehållits i enlighet med artikel 5.2 i det institutionella protokollet föreskriver att en viss informationspunkt ska göras tillgänglig för en parts behöriga myndigheter av en ekonomisk aktör, person eller enhet enligt punkt 1 i den här artikeln, får dessa myndigheter kontakta den andra partens behöriga myndigheter eller ta direkt kontakt med dessa ekonomiska aktörer, personer eller enheter på den andra partens territorium för att erhålla den informationen.”

2. I kapitel 4 ska följande mening införas på en plats som fastställs när det tekniska arbetet genomförs:

”Av tydlighetsskäl kommer Schweiz att delta i kommittén för medicintekniska produkter och i samordningsgruppen för medicintekniska produkter som observatör, i enlighet med den relevanta arbetsordningen.”

3. I kapitel 5 ska följande punkt införas efter rubriken:

”Detta kapitel omfattar anordningar för förbränning av gasformiga bränslen enligt definitionen i förordning (EU) 2016/426 som förtecknas i punkt 1 i avsnitt I i detta kapitel, samt de energieffektivitets- och utsläppskrav som gäller för värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle enligt definitionen i direktiv 92/42/EEG som förtecknas i punkt 2 i avsnitt I i detta kapitel.”

4. I kapitel 5 ska avsnitt I ersättas med följande text:

”Avsnitt I

Lagar och andra författningar

Bestämmelser som omfattas av artikel 1.2

Europeiska unionen	1.	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/426 av den 9 mars 2016 om anordningar för förbränning av gasformiga bränslen och om upphävande av direktiv 2009/142/EG (EUT L 81, 31.3.2016, s. 99).
	2.	Rådets direktiv 92/42/EEG av den 21 maj 1992 om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle (EGT L 167, 22.6.1992, s. 17), senast ändrat genom kommissionens förordning (EU) nr 813/2013 av den 2 augusti 2013 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG vad gäller krav på ekodesign för pannor och värmepumpar för rumsuppvärmning samt pannor eller värmepumpar med inbyggd tappvarmvattenberedning (EUT L 239, 6.9.2013, s. 136). ”

5. I kapitel 11 ska avsnitt I ersättas med följande text:

”Avsnitt I

Lagar och andra författningar

A. Bestämmelser som omfattas av artikel 1.1

Europeiska unionen	1.	Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/45/EG av den 5 september 2007 om fastställande av bestämmelser för färdigförpackade varors nominella mängder, om upphävande av rådets direktiv 75/106/EEG och 80/232/EEG samt om ändring av rådets direktiv 76/211/EEG (EUT L 247, 21.9.2007, s. 17), tillämpligt från och med den 11 april 2009
Schweiz	100.	Stadga av den 5 september 2012 om deklaration av kvantiteter för oförpackade och färdigförpackade varor (RS 941.204), och senare ändringar
	101.	Stadga från förbundsministeriet för rättsliga och polisiära frågor av den 10 september 2012 om deklaration av kvantiteter för oförpackade och färdigförpackade varor (RS 941.204.1), och senare ändringar.

B. Bestämmelser som omfattas av artikel 1.2

Europeiska unionen	1. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/34/EG av den 23 april 2009 om gemensamma föreskrifter för både mätdon och metrologiska kontrollmetoder (omarbetning) (EUT L 106, 28.4.2009, s. 7)2. Rådets direktiv 75/107/EEG av den 19 december 1974 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om flaskor som tjänar som mätbehållare (EGT L 42, 15.2.1975, s. 14).3. Rådets direktiv 76/211/EEG av den 20 januari 1976 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om färdigförpackning av vissa varor efter vikt eller volym (EGT L 46, 21.2.1976, s. 1).4. Rådets direktiv 80/181/EEG av den 20 december 1979 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning för måttenheter och om upphävande av direktiv 71/354/EEG (EGT L 39, 15.2.1980, s. 40), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/3/EG av den 11 mars 2009 (EUT L 114, 7.5.2009, s. 10)5. Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/31/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av icke-automatiska vågar (EUT L 96, 29.3.2014, s. 107).6. Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/32/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av mätinstrument (EUT L 96, 29.3.2014, s. 149).

7. Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/17/EU av den 9 mars 2011 om upphävande av rådets direktiv 71/317/EEG, 71/347/EEG, 71/349/EEG, 74/148/EEG, 75/33/EEG, 76/765/EEG, 76/766/EEG och 86/217/EEG om metrologi (EUT L 71, 18.3.2011, s. 1).”

6. I kapitel 15 ska följande mening införas på en plats som fastställs när det tekniska arbetet genomförs:

”Trots artikel 4 i det institutionella protokollet ska Schweiz inte delta i, och ska Schweiz experter inte rådfrågas om förberedelsen av, förslag och utkast som det hänvisas till däri när det gäller utveckling, tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av läkemedel, inbegripet inom ramen för förfaranden som avser läkemedel. Schweiz tillämpning av relevanta bestämmelser i de unionsrättsakter som förtecknas i detta avsnitt, enligt artikel 1 i bilaga 1, ska inte ge Schweiz rätt att delta i Europeiska läkemedelsmyndigheten, förutom som observatör vid möten i arbetsgruppen för inspektörer för god tillverknings- och distributionssed, i enlighet med den relevanta arbetsordningen.”

ARTIKEL 3

Ikraftträdande

1. Detta protokoll ska ratificeras eller godkännas av de avtalsslutande parterna i enlighet med deras egna förfaranden. De avtalsslutande parterna ska underrätta varandra om att de interna förfaranden som är nödvändiga för detta protokolls ikraftträdande har slutförts.

2. Detta protokoll ska träda i kraft den första dagen i den andra månaden efter den sista underrättelsen om följande instrument:

- a) Institutionellt protokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer.
- b) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer.
- c) Institutionellt protokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om luftfart.
- d) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om luftfart.
- e) Protokoll om statligt stöd till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om luftfart.
- f) Institutionellt protokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om gods- och persontransporter på väg och järnväg.
- g) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om gods- och persontransporter på väg och järnväg.

- h) Protokoll om statligt stöd till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om gods- och persontransporter på väg och järnväg.
- i) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om handel med jordbruksprodukter.
- j) Institutionellt protokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse.
- k) Avtal mellan Europeiska unionen och Schweiziska edsförbundet om Schweiz regelbundna ekonomiska bidrag för att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna i Europeiska unionen.
- l) Avtal mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om Schweiziska edsförbundets deltagande i unionsprogram.
- m) Avtal mellan Europeiska unionen och Schweiziska edsförbundet om villkoren för Schweiziska edsförbundets deltagande i Europeiska unionens rymdprogrambyrå.

Som skedde i [...] den [...] i två exemplar på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska språken, vilka alla texter är lika giltiga.

TILL BEVIS HÄRPÅ har undertecknade, vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

(Underskrifter, med verkan, på alla 24 EU-språk: "För Europeiska unionen" och "För Schweiziska edsförbundet")

INSTITUTIONELLT PROTOKOLL TILL AVTALET MELLAN EUROPEISKA
GEMENSKAPEN OCH SCHWEIZISKA EDSFÖRBUNDET OM ÖMSESIDIGT
ERKÄNNANDE I SAMBAND MED BEDÖMNING AV ÖVERENSSTÄMMELSE

EUROPEISKA UNIONEN, nedan kallad *unionen*,

och

SCHWEIZISKA EDSFÖRBUNDET, nedan kallat *Schweiz*,

nedan kallade *de avtalsslutande parterna*,

SOM BEAKTAR att unionen och Schweiz är bundna av ett stort antal bilaterala avtal som omfattar olika områden och som föreskriver särskilda rättigheter och skyldigheter som i vissa avseenden liknar dem som föreskrivs inom unionen,

SOM ERINRAR OM att syftet med dessa bilaterala avtal är att öka Europas konkurrenskraft och att skapa närmare ekonomiska band mellan de avtalsslutande parterna på grundval av jämlikhet, ömsesidighet och den allmänna balansen mellan deras fördelar, rättigheter och skyldigheter.

SOM ÄR BESLUTNA att stärka och fördjupa Schweiz deltagande i unionens inre marknad på grundval av samma regler som de som gäller för den inre marknaden, samtidigt som man bevarar dess och institutionernas oberoende och, när det gäller Schweiz, respekten för de principer som härrör från direktdemokrati, federalism och den sektorsspecifika karaktären av landets deltagande i den inre marknaden.

SOM BEKRÄFTAR att den schweiziska federala Högsta domstolen och alla andra schweiziska domstolar samt medlemsstaternas domstolar och Europeiska unionens domstol fortsatt har befogenhet att tolka avtalet i enskilda fall,

SOM ÄR NOGA MED att säkerställa enhetlighet på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar, både nuvarande och framtida,

HÄRIGENOM ÖVERENSKOMS FÖLJANDE.

KAPITEL 1

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 1

Mål

1. Syftet med detta protokoll är att de avtalsslutande parterna, och ekonomiska aktörer och enskilda personer, ska garanteras större rättssäkerhet, likabehandling och lika villkor på det område av den inre marknaden som omfattas av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse, upprättat i Luxemburg den 21 juni 1999 (nedan kallat *avtalet*).
2. Detta protokoll innehåller därför nya institutionella lösningar som underlättar en kontinuerlig och balanserad förstärkning av de ekonomiska förbindelserna mellan de avtalsslutande parterna. Med beaktande av den internationella rättens principer fastställs i detta protokoll i synnerhet institutionella lösningar för avtalet som är gemensamma för de bilaterala avtal som ingåtts eller kommer att ingås på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar, utan att avtalets tillämpningsområde eller mål ändras, såsom
 - a) förfarandet för att anpassa avtalet till de unionsrättsakter som är relevanta för avtalet,

- b) den enhetliga tolkningen och tillämpningen av avtalet och av de unionsrättsakter till vilka det hänvisas i avtalet,
- c) övervakningen och tillämpningen av avtalet, och
- d) tvistlösningar inom ramen för avtalet.

ARTIKEL 2

Förhållande till avtalet

- 1. Detta protokoll, dess bilaga och dess tillägg ska utgöra en integrerad del av avtalet.
- 2. De bestämmelser i avtalet som upphör att gälla genom detta protokoll förtecknas nedan:
 - a) Artikel 1.3,
 - b) Artikel 14,
 - c) Artikel 19.
- 3. Hänvisningar till "Europeiska gemenskapen" eller "gemenskapen" i avtalet ska tolkas som hänvisningar till unionen.

ARTIKEL 3

Bilaterala avtal på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar

1. Befintliga och framtida bilaterala avtal mellan unionen och Schweiz på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar ska betraktas som en sammanhängande helhet som säkerställer balansen mellan unionen och Schweiz med avseende på rättigheter och skyldigheter.
2. Avtalet utgör ett bilateralt avtal på ett område som rör den inre marknad där Schweiz deltar.

KAPITEL 2

ANPASSNING AV DETTA AVTAL TILL UNIONENS RÄTTSAKTER

ARTIKEL 4

Deltagande i utarbetandet av unionens rättsakter (beslutsutformning)

1. När ett förslag till unionsrättsakt utarbetas i enlighet med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat *EUF-fördraget*) på det område som omfattas av avtalet, ska Europeiska kommissionen (nedan kallad *kommissionen*) underrätta Schweiz om detta och informellt samråda med Schweiz experter på samma sätt som den begär in synpunkter från experter från unionens medlemsstater när förslagen utarbetas.

På begäran av endera av de avtalsslutande parterna ska en inledande diskussion äga rum i gemensamma kommittén.

Om någon av de avtalsslutande parterna så begär ska de på nytt samråda i gemensamma kommittén vid viktiga tidpunkter i den fas som föregår unionens antagande av rättsakten, i en fortlöpande informations- och samrådsprocess.

2. När kommissionen i enlighet med EUF-fördraget utarbetar delegerade akter som rör grundläggande unionsrättsakter på det område som omfattas av avtalet ska den säkerställa att Schweiz i största möjliga utsträckning deltar i utarbetandet av utkasterna och ska samråda med Schweiz experter på samma grunder som den samråder med experter från unionens medlemsstater.

3. När kommissionen i enlighet med EUF-fördraget utarbetar genomförandeakter som rör grundläggande unionsrättsakter på det område som omfattas av avtalet ska den säkerställa att Schweiz i största möjliga utsträckning deltar i utarbetandet av de utkast som senare ska läggas fram för de kommittéer som biträder kommissionen när den utövar sina genomförandebefogenheter och ska samråda med Schweiz experter på samma grunder som den samråder med experter från unionens medlemsstater.
4. Schweiz experter ska delta i arbetet i kommittéer som inte omfattas av punkterna 2 och 3 när så krävs för att avtalet ska fungera väl. Gemensamma kommittén ska upprätta och uppdatera en förteckning över dessa kommittéer och, i förekommande fall, över andra kommittéer med liknande egenskaper.
5. Denna artikel ska inte tillämpas på unionsrättsakter eller bestämmelser i dessa som omfattas av något undantag som anges i artikel 5.7.

ARTIKEL 5

Införlivande av unionsrättsakter

1. För att garantera rättssäkerhet och enhetlighet i lagstiftningen på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar enligt avtalet ska Schweiz och unionen säkerställa att unionsrättsakter som antas på det område som omfattas av avtalet införlivas i avtalet så snart som möjligt efter antagandet.

2. Schweiz ska anta eller bibehålla bestämmelser i sin rättsordning i syfte att uppnå de resultat som ska uppnås med de unionsrättsakter som införlivas i avtalet i enlighet med punkt 4, med förbehåll, i förekommande fall, för de anpassningar som beslutas av gemensamma kommittén.

3. När unionen antar en rättsakt på det område som omfattas av avtalet ska den så snart som möjligt underrätta Schweiz om detta genom gemensamma kommittén. På någon av de avtalsslutande parternas begäran ska gemensamma kommittén diskutera frågan.

4. Gemensamma kommittén ska vidta åtgärder i enlighet med punkt 1 genom att så snart som möjligt anta ett beslut om ändring av bilaga 1 till avtalet, inbegripet nödvändiga anpassningar.

5. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 1 och 2 och när så krävs för att säkerställa enhetlighet mellan detta avtal och bilaga 1 i dess ändrade lydelse enligt punkt 4 får gemensamma kommittén föreslå en översyn av detta avtal för godkännande av de avtalsslutande parterna i enlighet med deras interna förfaranden.

6. Hänvisningar i avtalet till unionsrättsakter som inte längre är i kraft ska anses som hänvisningar till den unionsrättsakt om upphävande som införlivats i bilaga 1 till avtalet från och med ikraftträdandet av gemensamma kommitténs beslut om motsvarande ändring av bilaga 1 till avtalet enligt punkt 4, om inte annat föreskrivs i det beslutet.

7. Den skyldighet som anges i punkt 1 ska inte gälla unionsrättsakter eller bestämmelser i dessa som omfattas av ett undantag som förtecknas nedan:

– Artikel 1.1.

8. Om inte annat följer av artikel 6 ska gemensamma kommitténs beslut enligt punkt 4 träda i kraft omedelbart, men under inga omständigheter före den dag då motsvarande unionsrättsakt blir tillämplig i unionen.

9. De avtalsslutande parterna ska samarbeta i god tro under hela det förfarande som anges i denna artikel för att underlätta beslutsfattandet.

ARTIKEL 6

Schweiz fullgörande av sina konstitutionella skyldigheter

1. Under den diskussion som avses i artikel 5.3 ska Schweiz informera unionen om Schweiz måste fullgöra konstitutionella skyldigheter för att ett beslut som avses i artikel 5.4 ska bli bindande.

2. Om Schweiz måste fullgöra konstitutionella skyldigheter för att det beslut som avses i artikel 5.4 ska bli bindande får Schweiz en tidsfrist på högst två år från den dag då den information som avses i punkt 1 lämnades, utom om ett folkomröstningsförfarande inleds, i vilket fall denna period ska förlängas med ett år.

3. I avvaktan på att Schweiz meddelar att landet har fullgjort sina konstitutionella skyldigheter ska de avtalsslutande parterna provisoriskt tillämpa det beslut som avses i artikel 5.4, såvida inte Schweiz underrättar unionen om att en provisorisk tillämpning av beslutet inte är möjlig och anger skälen till detta.

Under inga omständigheter får den provisoriska tillämpningen inledas före den dag då motsvarande unionsrättsakt blir tillämplig i unionen.

4. Schweiz ska utan dröjsmål underrätta unionen genom gemensamma kommittén så snart landet har fullgjort de konstitutionella skyldigheter som avses i punkt 1.

5. Beslutet ska träda i kraft den dag då den underrättelse som anges i punkt 4 lämnas, men under inga omständigheter före den dag då motsvarande unionsrättsakt blir tillämplig i unionen.

KAPITEL 3

TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV AVTALET

ARTIKEL 7

Principen om enhetlig tolkning

1. I syfte att uppnå de mål som anges i artikel 1 och i enlighet med folkrättsliga principer ska de bilaterala avtal på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar, och de unionsrättsakter som det hänvisas till i sådana avtal, tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt på de områden som rör den inre marknad där Schweiz deltar.

2. De unionsrättsakter till vilka det hänvisas i avtalet och, i den mån tillämpningen av dem inbegriper unionsrättsliga begrepp, bestämmelserna i avtalet ska tolkas och tillämpas i enlighet med rättspraxis från Europeiska unionens domstol från såväl innan som efter undertecknandet av detta avtal.

ARTIKEL 8

Principen om ändamålsenlig och harmonisk tillämpning

1. Kommissionen och de behöriga schweiziska myndigheterna ska samarbeta och bistå varandra för att säkerställa övervakningen av tillämpningen av avtalet. De får utbyta information om övervakningen av avtalets tillämpning. De får utbyta synpunkter och diskutera frågor av ömsesidigt intresse.
2. Varje avtalsslutande part ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa en ändamålsenlig och harmonisk tillämpning av avtalet på sitt territorium.
3. Övervakningen av tillämpningen av avtalet ska genomföras gemensamt av de avtalsslutande parterna inom gemensamma kommittén.

Om kommissionen eller de behöriga schweiziska myndigheterna får kännedom om ett fall av felaktig tillämpning får ärendet hänskjutas till gemensamma kommittén i syfte att finna en godtagbar lösning.

4. Kommissionen respektive de behöriga schweiziska myndigheterna ska övervaka den andra avtalsslutande partens tillämpning av avtalet. Det förfarande som anges i artikel 10 ska tillämpas.

I den utsträckning som vissa övervakningsbefogenheter för unionens institutioner vad gäller en avtalsslutande part är nödvändiga för att säkerställa en ändamålsenlig och harmonisk tillämpning av avtalet, såsom utrednings- och beslutsbefogenheter, måste dessa särskilt föreskrivas i avtalet.

ARTIKEL 9

Exklusivitetsprincipen

De avtalsslutande parterna förbinder sig att inte hänskjuta någon tvist om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal eller av de unionsrättsakter som det hänvisas till i avtalet eller, i tillämpliga fall, om förenligheten med avtalet av ett beslut som antagits av kommissionen på grundval av avtalet till någon annan tvistlösningsmetod än de som föreskrivs i detta protokoll.

ARTIKEL 10

Förfarande vid svårigheter med tolkning eller tillämpning

1. Om det uppstår problem med tolkningen eller tillämpningen av avtalet eller av en unionsrättsakt som det hänvisas till i avtalet ska de avtalsslutande parterna samråda med varandra i gemensamma kommittén för att finna en ömsesidigt godtagbar lösning. I detta syfte ska alla användbara uppgifter lämnas till gemensamma kommittén så att den kan göra en ingående granskning av situationen. Gemensamma kommittén ska undersöka alla möjligheter som gör att avtalet kan fortsätta att fungera väl.
2. Om gemensamma kommittén inte kan finna en lösning på den svårighet som avses i punkt 1 inom tre månader från den dag då den fick svårigheten överlämnad till sig får endera av de avtalsslutande parterna begära att en skiljedomstol löser tvisten i enlighet med de regler som fastställs i tillägget.
3. Om tvisten ger upphov till en fråga om tolkningen eller tillämpningen av en bestämmelse som avses i artikel 7.2, och om tolkningen av den bestämmelsen är relevant för att lösa tvisten och nödvändig för att skiljedomstolen ska kunna avgöra målet, ska den hänskjuta frågan till Europeiska unionens domstol.

Om tvisten ger upphov till en fråga om tolkningen eller tillämpningen av en bestämmelse som omfattas av ett undantag från skyldigheten till dynamisk anpassning som avses i artikel 5.7, och om tvisten inte avser tolkningen eller tillämpningen av unionsrättsliga begrepp, ska skiljedomstolen avgöra tvisten utan att hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol.

4. Om skiljedomstolen hänskjuter en fråga till Europeiska unionens domstol i enlighet med punkt 3 ska

- a) Europeiska unionens domstols avgörande vara bindande för skiljedomstolen, och
- b) Schweiz ha samma rättigheter som medlemsstaterna och unionens institutioner och ska i tillämpliga delar omfattas av samma förfaranden vid Europeiska unionens domstol.

5. Varje avtalsslutande part ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att i god tro rätta sig efter skiljedomstolens beslut.

Den avtalsslutande part som av skiljedomstolen har befunnits inte ha följt avtalet ska genom gemensamma kommittén underrätta den andra avtalsslutande parten om vilka åtgärder den har vidtagit för att följa skiljedomstolens beslut.

ARTIKEL 11

Kompensationsåtgärder

1. Om den avtalsslutande part som av skiljedomstolen har befunnits inte ha följt avtalet inte underrättar den andra avtalsslutande parten, inom en rimlig tidsfrist som fastställts i enlighet med artikel IV.2.6 i tillägget, om de åtgärder som den har vidtagit för att följa skiljedomstolens beslut, eller om den andra avtalsslutande parten anser att de meddelade åtgärderna inte följer skiljedomstolens beslut, får denna andra avtalsslutande part vidta proportionella kompensationsåtgärder inom ramen för avtalet eller något annat bilateralt avtal på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar (nedan kallade *kompensationsåtgärder*) för att avhjälpa en potentiell obalans. Den ska underrätta den avtalsslutande part som av skiljedomstolen har befunnits inte ha följt avtalet om kompensationsåtgärderna, vilka ska anges i underrättelsen. Dessa kompensationsåtgärder ska träda i kraft tre månader efter dagen för denna underrättelse.
2. Om gemensamma kommittén inom en månad från dagen för underrättelsen av de planerade kompensationsåtgärderna inte har fattat något beslut om att tillfälligt avbryta, ändra eller upphäva dessa kompensationsåtgärder, får endera avtalsslutande parten hänskjuta frågan om kompensationsåtgärdernas proportionalitet till ett skiljeförfarande, i enlighet med tillägget.
3. Skiljedomstolen ska fatta beslut inom de tidsfrister som anges i artikel III.8.4 i tillägget.

4. Kompensationsåtgärder får inte ha retroaktiv verkan. I synnerhet ska de rättigheter och skyldigheter bevaras som enskilda och ekonomiska aktörer redan har förvärvat innan kompensationsåtgärderna får verkan.

ARTIKEL 12

Samarbete mellan jurisdiktioner

1. För att främja en enhetlig tolkning ska den schweiziska federala Högsta domstolen och Europeiska unionens domstol enas om en dialog och formerna för denna.
2. Schweiz ska ha rätt att inge inlagor eller skriftliga yttranden till Europeiska unionens domstol om en domstol i en av unionens medlemsstater hänskjuter en fråga om tolkningen av avtalet, eller av en bestämmelse i en unionsrättsakt det hänvisas till i avtalet, till Europeiska unionens domstol för ett förhandsavgörande.

KAPITEL 4

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 13

Ekonomiskt bidrag

1. Schweiz ska bidra till finansieringen av den verksamhet som bedrivs av unionens byråer, informationssystem och andra verksamheter som förtecknas i artikel 1 i bilagan och som Schweiz har tillgång till, i enlighet med denna artikel och bilagan.

Gemensamma kommittén får anta ett beslut om ändring av bilagan.

2. Unionen får när som helst tillfälligt avbryta Schweiz deltagande i den verksamhet som avses i punkt 1 i denna artikel om Schweiz inte iakttar betalningsfristen i enlighet med de betalningsvillkor som anges i artikel 2 i bilagan.

Om Schweiz inte iakttar en betalningsfrist ska unionen sända en formell påminnelse till Schweiz.

Om ingen full betalning görs inom 30 dagar från dagen för mottagandet av den formella påminnelsen får unionen tillfälligt avbryta Schweiz deltagande i den berörda verksamheten.

3. Det ekonomiska bidraget ska utgöras av summan av

a) ett operativt bidrag, och

b) en deltagaravgift.

4. Det ekonomiska bidraget ska ges i form av ett årligt ekonomiskt bidrag och ska förfalla till betalning vid de datum som anges i kommissionens betalningsanmodanden.

5. Det operativa bidraget ska baseras på en bidragsnyckel som definieras som kvoten av Schweiz bruttonationalprodukt (nedan kallad *BNP*) till marknadspris och unionens BNP till marknadspris.

För detta ändamål ska uppgifterna om BNP till marknadspris för de avtalsslutande parterna vara de senast tillgängliga från och med den 1 januari det år då den årliga betalningen görs enligt Europeiska unionens statistikkontor (Eurostat), med vederbörlig hänsyn till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om samarbete på statistikområdet, upprättat i Luxemburg den 26 oktober 2004. Om det avtalet upphör att gälla ska Schweiz BNP vara den som fastställs på grundval av uppgifter från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

6. Det operativa bidraget för varje unionsbyrå ska beräknas genom att bidragsnyckeln tillämpas på den årliga antagna budgeten, i den eller de relevanta posterna i unionens budget för det berörda året, och då beakta eventuella justerade operativa bidrag för varje byrå enligt artikel 1 i bilagan.

Det operativa bidraget till informationssystem och andra verksamheter ska beräknas genom att bidragsnyckeln tillämpas på den relevanta budgeten för det berörda året enligt vad som anges i dokument som genomför budgeten, såsom arbetsprogram eller kontrakt.

Alla referensbelopp ska baseras på åtagandebemyndiganden.

7. Den årliga deltagaravgiften ska vara 4 % av det årliga operativa bidraget beräknat i enlighet med punkterna 5 och 6.

8. Kommissionen ska tillhandahålla Schweiz tillräcklig information avseende beräkningen av landets ekonomiska bidrag. Denna information ska tillhandahållas med vederbörlig hänsyn till unionens regler om konfidentialitet och uppgiftsskydd.

9. Alla ekonomiska bidrag från Schweiz eller betalningar från unionen, samt beräkningen av belopp som ska betalas eller erhållas, ska vara i euro.

10. Om detta protokolls ikraftträdande inte sammanfaller med början av ett kalenderår ska Schweiz operativa bidrag för det aktuella året justeras i enlighet med den metod och de betalningsvillkor som anges i artikel 5 i bilagan.

11. Närmare bestämmelser för tillämpningen av denna artikel anges i bilagan.

12. Tre år efter detta protokolls ikraftträdande och därefter vart tredje år ska gemensamma kommittén se över villkoren för Schweiz deltagande, vilka anges i artikel 1 i bilagan, och vid behov anpassa dem.

ARTIKEL 14

Hänvisningar till territorier

När de unionsrättsakter som införlivas i avtalet innehåller hänvisningar till "Europeiska unionens", "unionens", "den gemensamma marknadens" eller "den inre marknadens" territorium ska hänvisningarna vid tillämpningen av avtalet förstås som hänvisningar till de territorier som avses i artikel 17 i avtalet.

ARTIKEL 15

Hänvisningar till medborgare i unionens medlemsstater

När de unionsrättsakter som införlivas i avtalet innehåller hänvisningar till medborgare i unionens medlemsstater ska hänvisningarna vid tillämpningen av avtalet förstås som hänvisningar till medborgare i unionens medlemsstater och i Schweiz.

ARTIKEL 16

Ikraftträdande och genomförande av unionens rättsakter

1. Bestämmelser i de unionsrättsakter som införlivas i avtalet vid sitt ikraftträdande eller genomförande är inte relevanta för tillämpningen av avtalet.
2. Tidsfristerna och datumen för Schweiz att låta träda i kraft och genomföra beslut om införlivande av unionsrättsakter i avtalet följer av artiklarna 5.8 och 6.5 samt av övergångsbestämmelser.

ARTIKEL 17

Unionsrättsakternas adressater

Bestämmelser i de unionsrättsakter som införlivas i avtalet som anger att de riktar sig till unionens medlemsstater är inte relevanta för tillämpningen av avtalet.

KAPITEL 5

SLUTBESTÄMMELSER

ARTIKEL 18

Genomförande

1. De avtalsslutande parterna ska vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter som följer av avtalet fullgörs, och de ska avstå från att vidta varje åtgärd som skulle äventyra uppnåendet av avtalets mål.
2. De avtalsslutande parterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att garantera det avsedda resultatet av de unionsrättsakter som det hänvisas till i avtalet och avstå från att vidta åtgärder som skulle äventyra uppnåendet av deras syften.

ARTIKEL 19

Ikraftträdande

1. Detta protokoll ska ratificeras eller godkännas av de avtalsslutande parterna i enlighet med deras egna förfaranden. De avtalsslutande parterna ska underrätta varandra om att de interna förfaranden som är nödvändiga för detta protokolls ikraftträdande har slutförts.

2. Detta protokoll ska träda i kraft den första dagen i den andra månaden efter den sista underrättelsen om följande instrument:

- a) Institutionellt protokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer.
- b) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer.
- c) Institutionellt protokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om luftfart.
- d) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om luftfart.
- e) Protokoll om statligt stöd till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om luftfart.
- f) Institutionellt protokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om gods- och persontransporter på väg och järnväg.
- g) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om gods- och persontransporter på väg och järnväg.

- h) Protokoll om statligt stöd till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om gods- och persontransporter på väg och järnväg.
- i) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om handel med jordbruksprodukter.
- j) Ändringsprotokoll till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse.
- k) Avtal mellan Europeiska unionen och Schweiziska edsförbundet om Schweiz regelbundna ekonomiska bidrag för att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna i Europeiska unionen.
- l) Avtal mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om Schweiziska edsförbundets deltagande i unionsprogram.
- m) Avtal mellan Europeiska unionen och Schweiziska edsförbundet om villkoren för Schweiziska edsförbundets deltagande i Europeiska unionens rymdprogrambyrå.

ARTIKEL 20

Ändringar och uppsägning

1. Detta protokoll får när som helst ändras genom ömsesidig överenskommelse mellan de avtalsslutande parterna.

2. Om avtalet sägs upp i enlighet med artikel 21.3 i avtalet ska detta protokoll upphöra att vara i kraft på den dag det hänvisas till i artikel 21.4 i avtalet.

3. Om avtalet upphör att vara i kraft ska de rättigheter och skyldigheter som enskilda och ekonomiska aktörer redan har förvärvat genom avtalet före den dag då avtalet upphör att gälla bevaras. De avtalsslutande parterna ska genom ömsesidig överenskommelse avgöra hur de rättigheter som är under förvärvande ska behandlas.

Som skedde i [...] den [...] i två exemplar på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska språken, vilka alla texter är lika giltiga.

TILL BEVIS HÄRPÅ har undertecknade, vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

(Underskrifter, med verkan, på alla 24 EU-språk: ”För Europeiska unionen” och ”För Schweiziska edsförbundet”)

BILAGA OM TILLÄMPNINGEN AV ARTIKEL 13 I PROTOKOLLET

ARTIKEL 1

Förteckning över verksamhet vid unionens byråer, informationssystem och andra verksamheter till vilka Schweiz ska bidra ekonomiskt

Schweiz ska bidra ekonomiskt till följande verksamheter:

a) Byråer:

inga.

b) Informationssystem:

EudraGMDP i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel¹

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel (EGT L 311, 28.11.2001, s. 67).

c) Andra verksamheter:

inga.

ARTIKEL 2

Betalningsvillkor

1. Betalningar enligt artikel 13 i detta protokoll ska göras i enlighet med denna artikel.
2. När kommissionen utfärdar betalningsanmodan för budgetåret ska den meddela Schweiz
 - a) beloppet för det operativa bidraget, och
 - b) beloppet för deltagaravgiften.

3. Kommissionen ska så snart som möjligt och senast den 16 april varje budgetår meddela Schweiz följande uppgifter avseende Schweiz deltagande:

- a) Beloppet för åtagandebemyndiganden i den årliga antagna unionsbudgeten som förts upp i den eller de relevanta posterna i unionens budget, för varje unionsbyrå för det berörda året, med beaktande för varje byrå av eventuella justerade operativa bidrag enligt definitionen i artikel 1, samt beloppen för åtagandebemyndiganden i förhållande till unionens antagna budget för det berörda året för den relevanta budgeten för informationssystem och andra verksamheter, som omfattar Schweiz deltagande i enlighet med artikel 1.
- b) Storleken på den deltagaravgift som avses i artikel 13.7 i detta protokoll.
- c) När det gäller byråer, under år N+1, de belopp i budgetåtaganden som gjorts för åtagandebemyndiganden som beviljats år N under den eller de relevanta posterna i unionens budget i förhållande till den årliga unionsbudget som förts upp i den relevanta budgetposten i unionens budget för år N.

4. På grundval av sitt budgetförslag ska kommissionen så snart som möjligt, dock senast den 1 september under budgetåret, göra en skattning av informationen enligt punkt 3 a och b.

5. Kommissionen ska till Schweiz senast den 16 april och, om tillämpligt för den berörda byrån, informationssystemet eller andra verksamheten, tidigast den 22 oktober och senast den 31 oktober varje budgetår, utfärda en betalningsanmodan som motsvarar Schweiz bidrag enligt detta avtal för var och en av de byråer, informationssystem och andra verksamheter som Schweiz deltar i.

6. Den eller de betalningsanmodanden som avses i punkt 5 ska ordnas i delbetalningar enligt följande:

- a) Varje års första delbetalning, avseende den betalningsanmodan som ska utfärdas senast den 16 april, ska motsvara ett belopp upp till ett belopp likvärdigt med den skattning av det årliga ekonomiska bidraget till den byrå, det informationssystem eller den andra verksamhet i fråga som avses i punkt 4.

Schweiz ska betala det belopp som anges i denna betalningsanmodan senast 60 dagar efter det att betalningsanmodan har utfärdats.

- b) I tillämpliga fall ska årets andra delbetalning, avseende den betalningsanmodan som ska utfärdas tidigast den 22 oktober och senast den 31 oktober, motsvara differensen mellan det belopp som avses i punkt 4 och det belopp som avses i punkt 5 om det belopp som avses i punkt 5 är högre.

Schweiz ska betala det belopp som anges i denna betalningsanmodan senast den 21 december.

För varje betalningsanmodan får Schweiz göra separata betalningar för varje byrå, informationssystem eller andra verksamhet.

7. För protokollets första tillämpningsår ska kommissionen utfärda en enda betalningsanmodan senast 90 dagar efter protokollets ikraftträdande.

Schweiz ska betala det belopp som anges i denna betalningsanmodan senast 60 dagar efter det att betalningsanmodan har utfärdats.

8. Om det ekonomiska bidraget betalas för sent ska Schweiz betala dröjsmålsränta på det utestående beloppet från och med förfallodagen till och med den dag då hela det utestående beloppet betalats.

Räntesatsen för fordringar som inte betalats på förfallodagen ska vara den räntesats som Europeiska centralbanken tillämpar på sina huvudsakliga refinansieringstransaktioner enligt offentliggörande i C-serien av *Europeiska unionens officiella tidning* och som gäller den första dagen i den månad då förfallodagen infaller eller 0 %, beroende på vilket som är högst, plus 3,5 procentenheter.

ARTIKEL 3

Anpassning av Schweiz ekonomiska bidrag till unionens byråer mot bakgrund av genomförandet

Justeringen av Schweiz ekonomiska bidrag till unionens byråer ska göras år N+1 då det ursprungliga operativa bidraget ska justeras uppåt eller nedåt med differensen mellan det ursprungliga operativa bidraget och ett justerat bidrag som beräknas genom att tillämpa bidragsnyckeln för år N på beloppet för budgetåtaganden som gjorts för åtagandebemyndiganden som beviljats år N under den eller de relevanta posterna i unionens budget. I tillämpliga fall ska differensen för varje byrå beakta det procentbaserade justerade operativa bidraget enligt definitionen i artikel 1.

ARTIKEL 4

Befintliga arrangemang

Artikel 13 i protokollet och denna bilaga ska inte tillämpas på särskilda arrangemang mellan Schweiz och unionen som inbegriper ekonomiska bidrag från Schweiz. Följande byråer, informationssystem och andra verksamheter omfattas av sådana arrangemang:

Europeiska kemikaliemyndigheten, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG (EUT L 396, 30.12.2006, s. 1).

ARTIKEL 5

Övergångsarrangemang

Om detta protokoll inte träder i kraft den 1 januari ska denna artikel tillämpas genom undantag från artikel 2.

Vad gäller det operativa bidrag som ska betalas för året i fråga för den berörda byrån, informationssystemet eller andra verksamheten, i enlighet med artikel 13 i protokollet och artiklarna 1–3 i denna bilaga, ska det operativa bidraget för det första året av protokollets genomförande minskas tidsproportionellt genom att beloppet för det årliga operativa bidraget multipliceras med kvoten av

- a) antalet kalenderdagar från och med dagen för protokollets ikraftträdande till och med den 31 december det aktuella året, och
- b) det totala antalet kalenderdagar under det aktuella året.

TILLÄGG OM SKILJEDOMSTOLEN

KAPITEL I

INLEDANDE BESTÄMMELSER

ARTIKEL I.1

Tillämpningsområde

Om en av de avtalsslutande parterna (nedan kallade *parterna*) hänskjuter en tvist för skiljedom i enlighet med artikel 10.2 eller 11.2 i detta protokoll ska reglerna i detta tillägg tillämpas.

ARTIKEL I.2

Registreringsenhets- och sekretariatstjänster

Den internationella byrån vid permanenta skiljedomstolen i Haag (nedan kallad *den internationella byrån*) ska utföra en registreringsenhets funktioner och tillhandahålla nödvändiga sekretariatstjänster.

ARTIKEL I.3

Meddelanden och beräkning av tidsfrister

1. Meddelanden, inbegripet förslag, får sändas med vilket kommunikationsmedel som helst som intygar att de överförts eller som gör det möjligt att intyga detta.
2. Sådana meddelanden får endast sändas elektroniskt om en adress har angetts eller godkänts av en part särskilt för detta ändamål.
3. Sådana meddelanden som delges parterna ska, när det gäller Schweiz, sändas till den schweiziska avdelningen för Europafrågor vid det federala utrikesministeriet och, när det gäller unionen, till kommissionens rättstjänst.
4. Alla tidsfrister som fastställs i detta tillägg ska löpa från och med dagen efter det att en händelse inträffar eller en åtgärd vidtas. Om den sista dagen för överlämnande av en handling infaller på en arbetsfri dag vid unionens institutioner eller vid Schweiz förvaltning ska tidsperioden för överlämnandet av handlingen löpa ut påföljande arbetsdag. Arbetsfria dagar som faller inom tidsfristen ska räknas.

ARTIKEL I.4

Meddelande om skiljeförfarande

1. Den part som tar initiativ till skiljeförfarande (nedan kallad *sökanden*) ska sända ett meddelande om skiljeförfarande till den andra parten (nedan kallad *svaranden*) och till den internationella byrån.
2. Ett skiljedomsförfarande ska anses ha inletts dagen efter det att svaranden har tagit emot meddelandet om skiljeförfarande.
3. Meddelandet om skiljeförfarande ska innehålla följande uppgifter:
 - a) Begäran om att tvisten ska hänskjutas till skiljedomsförfarande.
 - b) Parternas namn, adress och kontaktuppgifter.
 - c) Namn på och adress till sökandens ombud.
 - d) Den rättsliga grunden för förfarandet (artikel 10.2 eller 11.2 i protokollet) och
 - i) i de fall som avses i artikel 10.2 i protokollet, den tvistefråga som officiellt tagits upp för lösning på gemensamma kommitténs dagordning i enlighet med artikel 10.1 i protokollet, och

ii) i de fall som avses i artikel 11.2 i protokollet, skiljedomstolens beslut, eventuella genomförandeåtgärder enligt artikel 10.5 i protokollet och de omtvistade kompensationsåtgärderna.

e) Angivande av en regel som orsakar eller har samband med tvisten.

f) En kortfattad beskrivning av tvisten.

g) Utseendet av en skiljeman eller, om fem skiljemän ska utnämnas, utseendet av två skiljemän.

4. I de fall som avses i artikel 10.3 i protokollet får meddelandet om skiljeförfarande också innehålla information om behovet av att hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol.

5. Eventuella påståenden om tillräckligheten av meddelandet om skiljedomsförfarande får inte hindra inrättandet av skiljedomstolen. Tvisten ska avgöras slutgiltigt av skiljedomstolen.

ARTIKEL I.5

Svar på meddelandet om skiljeförfarande

1. Inom 60 dagar från mottagandet av meddelandet om skiljeförfarande ska svaranden skicka ett svar på meddelandet om skiljeförfarande till sökanden och den internationella byrån, som ska innehålla följande uppgifter:
 - a) Parternas namn, adress och kontaktuppgifter.
 - b) Namn på och adress till svarandens ombud.
 - c) Svar på de uppgifter som lämnats i meddelandet om skiljeförfarande i enlighet med artikel I.4.3 d–f.
 - d) Utseendet av en skiljeman eller, om fem skiljemän ska utnämnas, utseendet av två skiljemän.
2. I de fall som avses i artikel 10.3 i protokollet får svaret på meddelandet om skiljeförfarande också innehålla ett svar på de uppgifter som lämnats i meddelandet om skiljeförfarande i enlighet med artikel I.4.4 i detta tillägg och information om behovet av att hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol.
3. Avsaknad av, eller ofullständigt eller för sent, svar från svaranden på meddelandet om skiljeförfarande får inte hindra att en skiljedomstol upprättas. Tvisten ska avgöras slutgiltigt av skiljedomstolen.

4. Om svaranden i sitt svar på meddelandet om skiljeförfarande begär att skiljedomstolen ska bestå av fem skiljemän, ska sökanden utse ytterligare en skiljeman inom 30 dagar från mottagandet av svaret på meddelandet om skiljeförfarande.

ARTIKEL I.6

Ombud och biträde

1. Parterna ska företräddas i skiljedomstolen av ett eller flera ombud. Ombuden får biträddas av rådgivare eller advokater.

2. Varje ändring av ombuden eller deras adresser ska meddelas den andra parten, den internationella byrån och skiljedomstolen. Skiljedomstolen får när som helst, på eget initiativ eller på begäran av en part, begära bevis för de befogenheter som tilldelats parternas ombud.

KAPITEL II

SKILJEDOMSTOLENS SAMMANSÄTTNING

ARTIKEL II.1

Antal skiljemän

Skiljedomstolen ska bestå av tre skiljemän. Om sökanden i sitt meddelande om skiljeförfarande eller svaranden i sitt svar på meddelandet om skiljeförfarande så begär ska skiljedomstolen bestå av fem skiljemän.

ARTIKEL II.2

Utnämning av skiljemän

1. Om tre skiljemän ska utnämnas ska var och en av parterna utse en av dem. De två skiljemän som utnämns av parterna ska välja den tredje skiljemannen, som ska vara skiljedomstolens ordförande.
2. Om fem skiljemän ska utnämnas ska var och en av parterna utse två av dem. De fyra skiljemän som utnämns av parterna ska välja den femte skiljemannen, som ska vara skiljedomstolens ordförande.

3. Om skiljemännen inom 30 dagar efter utseendet av den sista skiljeman som utnämnts av parterna inte har nått en överenskommelse om valet av skiljedomstolens ordförande, ska ordföranden utnämnas av permanenta skiljedomstolens generalsekreterare.

4. För att bistå vid valet av skiljemän som ska ingå i skiljedomstolen ska en vägledande förteckning upprättas, och vid behov uppdateras, över personer med de kvalifikationer som avses i punkt 6 och den ska vara gemensam för alla bilaterala avtal på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar samt för avtalet mellan Europeiska unionen och Schweiziska edsförbundet om hälsa, upprättat i [...] den [...] (nedan kallat *avtalet om hälsa*), avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om handel med jordbruksprodukter, upprättat i Luxemburg den 21 juni 1999 (nedan kallat *avtalet om handel med jordbruksprodukter*) samt avtalet mellan Europeiska unionen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets regelbundna ekonomiska bidrag för att minska ekonomiska och sociala skillnader i Europeiska unionen, upprättat i [...] den [...] (nedan kallat *avtalet om Schweiz regelbundna ekonomiska bidrag*). Gemensamma kommittén ska för tillämpningen av avtalet anta och uppdatera denna förteckning genom ett beslut.

5. Om en part underlåter att utse en skiljeman ska permanenta skiljedomstolens generalsekreterare utnämna den skiljemannen från den förteckning som avses i punkt 4. I avsaknad av en sådan förteckning ska skiljemannen utnämnas genom att den permanenta skiljedomstolens generalsekreterare lottar bland de personer som formellt har föreslagits av en part eller båda parterna för tillämpningen av punkt 4.

6. De personer som ingår i skiljedomstolen ska vara högt kvalificerade personer, med eller utan anknytning till parterna, vars oberoende och avsaknad av intressekonflikter garanteras tillsammans med ett brett spektrum av erfarenheter. I synnerhet ska de ha dokumenterad sakkunskap inom juridik och de frågor som omfattas av detta avtal; de får inte ta emot instruktioner från någon av parterna; och de ska uppträda i egenskap av enskilda individer och inte ta emot instruktioner från någon organisation eller regering vad gäller frågor som har samband med tvisten. Skiljedomstolens ordförande ska också ha erfarenhet av tvistlösningsförfaranden.

ARTIKEL II.3

Skiljemännens förklaringar

1. När en person kan komma att utnämnas till skiljeman ska han eller hon rapportera alla omständigheter som kan ge upphov till berättigade tvivel om hans eller hennes opartiskhet eller oberoende. Från och med utnämningen och under hela skiljeförfarandet ska en skiljeman utan dröjsmål rapportera sådana omständigheter till parterna och till övriga skiljemän, om han eller hon inte redan har gjort det.
2. En skiljeman får avsättas om det föreligger omständigheter som kan ge upphov till berättigade tvivel om skiljemännens opartiskhet eller oberoende.
3. En part får endast begära att en skiljeman som den har utnämnt avsätts av ett skäl som den har fått kännedom om efter utnämningen.

4. Om en skiljeman underlåter att agera eller om det rättsligt eller faktiskt är omöjligt för en skiljeman att fullgöra sitt uppdrag, ska det förfarande för avsättande av skiljemän som anges i artikel II.4 tillämpas.

ARTIKEL II.4

Avsättande av skiljemän

1. En part som önskar avsätta en skiljeman ska lämna in en begäran om avsättning inom 30 dagar från den dag då parten underrättades om utnämningen av skiljemannen eller inom 30 dagar från den dag då parten fick kännedom om de omständigheter som avses i artikel II.3.
2. Begäran om avsättning ska skickas till den andra parten, till den avsatta skiljemannen, till övriga skiljemän och till den internationella byrån. Den ska ange skälen till begäran om avsättning.
3. När en begäran om avsättning har gjorts får den andra parten godta begäran om avsättning. Skiljemannen i fråga får också själv avgå. Godtagandet eller avgången innebär inte ett erkännande av skälen till begäran om avsättning.
4. Om den andra parten inte godtar begäran om avsättning, eller om skiljemannen i fråga inte själv avgår, inom 15 dagar från dagen för underrättelsen om begäran om avsättning får den part som begär avsättningen begära att generalsekreteraren för den permanenta skiljedomstolen fattar ett beslut om avsättningen.

5. Om inte parterna kommer överens om något annat ska skälen till beslutet anges i det beslut som avses i punkt 4.

ARTIKEL II.5

Ersättande av skiljeman

1. Om det är nödvändigt att ersätta en skiljeman under skiljeförfarandet ska, om inte annat följer av punkt 2 i denna artikel, en ersättare utnämnas eller väljas i enlighet med det förfarande i artikel II.2 som är tillämpligt på utnämningen eller valet av den skiljeman som ska ersättas. Detta förfarande ska tillämpas även om en part inte har utövat sin rätt att utnämna eller delta i utnämningen av den skiljeman som ska ersättas.

2. Om en skiljeman ersätts ska förfarandet återupptas i det skede då den ersatta skiljemannen upphörde att utföra sina uppgifter, såvida inte skiljedomstolen beslutar något annat.

ARTIKEL II.6

Ansvarsbefrielse

Utom vid avsiktliga fel eller grov vårdslöshet avstår parterna i största möjliga utsträckning enligt gällande lag från att väcka talan mot skiljemännen för en handling eller underlåtenhet i samband med skiljeförfarandet.

KAPITEL III

SKILJEFÖRFARANDET

ARTIKEL III.1

Allmänna bestämmelser

1. Dagen för inrättandet av skiljedomstolen ska vara den dag då den sista skiljemannen godtog sin utnämning.
2. Skiljedomstolen ska säkerställa att parterna behandlas lika och att var och en av dem i ett lämpligt skede av förfarandet har tillräckliga möjligheter att hävda sina rättigheter och lägga fram sin sak. Skiljedomstolen ska genomföra förfarandet på ett sådant sätt att förseningar och onödiga utgifter undviks och det säkerställs att tvisten mellan parterna löses.
3. En förhandling ska anordnas, såvida inte skiljedomstolen beslutar något annat, efter att ha hört parterna.
4. När en part skickar ett meddelande till skiljedomstolen ska den göra detta genom den internationella byrån och samtidigt skicka en kopia till den andra parten. Den internationella byrån ska skicka en kopia av detta meddelande till var och en av skiljemännen.

ARTIKEL III.2

Plats för skiljeförfarandet

Skiljeförfarandet äger rum i Haag. Skiljedomstolen får, om exceptionella omständigheter så kräver, sammanträda på en annan plats som den anser lämplig för sina överläggningar.

ARTIKEL III.3

Språk

1. Förfarandespråken ska vara franska och engelska.
2. Skiljedomstolen får besluta att alla handlingar som bifogas inlagan eller svaromålet och alla ytterligare handlingar som på originalspråket läggs fram under förfarandet ska åtföljas av en översättning till ett av förfarandespråken.

ARTIKEL III.4

Inlaga

1. Sökanden ska sända sin inlaga skriftligen till svaranden och till skiljedomstolen via den internationella byrån, inom den tidsfrist som fastställts av skiljedomstolen. Sökanden får besluta att betrakta sitt meddelande om skiljeförfarande enligt artikel I.4 som en inlaga, förutsatt att det också uppfyller villkoren i punkterna 2 och 3 i denna artikel.
2. Inlagan ska innehålla följande information:
 - a) Den information som anges i artikel I.4.3 b–f.
 - b) En redogörelse för de faktiska omständigheter som lagts fram till stöd för yrkandet.
 - c) De rättsliga argument som anförts till stöd för yrkandet.
3. Inlagan ska i möjligaste mån åtföljas av alla handlingar och andra bevis som den sökande tar upp eller hänvisa till dem. I de fall som avses i artikel 10.3 i protokollet ska inlagan i möjligaste mån också innehålla information om behovet av att hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol.

ARTIKEL III.5

Svaromål

1. Svaranden ska sända svaromålet skriftligen till sökanden och till skiljedomstolen via den internationella byrån, inom den tidsfrist som fastställts av skiljedomstolen. Svaranden får besluta att betrakta svaret på det meddelande om skiljeförfarande som avses i artikel I.5 som ett svaromål, förutsatt att svaret på meddelandet om skiljeförfarande också uppfyller villkoren i punkt 2 i denna artikel.
2. Svaromålet ska innehålla svar på de punkter i inlagan som anges i enlighet med artikel III.4.2 a–c i detta tillägg. Det ska i möjligaste mån åtföljas av alla handlingar och andra bevis som svaranden nämner eller hänvisa till dem. I de fall som avses i artikel 10.3 i protokollet ska svaromålet i möjligaste mån också innehålla information om behovet av att hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol.
3. I svaromålet, eller i ett senare skede av skiljeförfarandet om skiljedomstolen beslutar att omständigheterna motiverar en försening, får svaranden inge ett genkärsmål förutsatt att skiljedomstolen är behörig att pröva frågan.
4. Artikel III.4.2 och III.4.3 ska tillämpas på ett genkärsmål.

ARTIKEL III.6

Skiljedomsbehörighet

1. Skiljedomstolen ska avgöra om den är behörig på grundval av artikel 10.2 eller 11.2 i protokollet.
2. I de fall som avses i artikel 10.2 i protokollet ska skiljedomstolen ha mandat att pröva den tvistefråga som officiellt förts upp, för lösning, på gemensamma kommitténs dagordning i enlighet med artikel 10.1 i protokollet.
3. I de fall som avses i artikel 11.2 i protokollet ska den skiljedomstol som har prövat huvudmålet ha mandat att pröva proportionaliteten i de omtvistade kompensationsåtgärderna, inbegripet när dessa åtgärder helt eller delvis har vidtagits genom ett annat bilateralt avtal på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar.
4. En invändning om rättegångshinder till följd av att skiljedomstolen inte är behörig ska göras senast i svaromålet eller, om det rör sig om ett genkäromål, i svaret. Det faktum att en part har utnämnt en skiljeman eller deltagit i utnämningen ska inte frånta parten rätten att göra en sådan invändning om rättegångshinder. Invändningen om att tvisten skulle överskrida skiljedomstolens behörighet och därmed utgöra ett rättegångshinder ska göras så snart frågan som påstås leda till att behörigheten överskrids tas upp under skiljeförfarandet. Skiljedomstolen får under alla omständigheter bifalla en invändning om rättegångshinder som görs efter det att den fastställda tidsfristen har löpt ut, om den anser att förseningen berodde på ett giltigt skäl.

5. Skiljedomstolen får fatta ett avgörande om den invändning om rättegångshinder som avses i punkt 4 antingen genom att behandla den som en preliminär fråga eller genom avgörandet i saken.

ARTIKEL III.7

Andra skriftliga inlagor

Skiljedomstolen ska, efter att ha samrått med parterna, besluta vilka andra skriftliga inlagor utöver inlagan och svaromålet som parterna ska eller får inge och den ska fastställa tidsfristen för ingivandet av dessa andra inlagor.

ARTIKEL III.8

Tidsfrister

1. De tidsfrister som skiljedomstolen fastställer för översändande av de skriftliga handlingarna, inbegripet inlagan och svaromålet, får inte överstiga 90 dagar såvida inte parterna kommer överens om något annat.
2. Skiljedomstolen ska fatta sitt slutliga beslut inom 12 månader från den dag då den inrättades. Under exceptionella, särskilt svåra omständigheter får skiljedomstolen förlänga denna period med upp till ytterligare tre månader.

3. De tidsfrister som anges i punkterna 1 och 2 ska halveras
 - a) på sökandens eller svarandens begäran om skiljedomstolen, inom 30 dagar efter begäran och efter att ha hört den andra parten, beslutar att ärendet är brådskande, eller
 - b) om parterna är överens om detta.
4. I de fall som avses i artikel 11.2 i protokollet ska skiljedomstolen fatta sitt slutliga beslut inom sex månader från den dag då kompensationsåtgärderna anmäldes i enlighet med artikel 11.1 i protokollet.

ARTIKEL III.9

Hänskjutande av ärenden till Europeiska unionens domstol

1. Med tillämpning av artiklarna 7 och 10.3 i protokollet ska skiljedomstolen hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol.
2. Skiljedomstolen får när som helst under förfarandet hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol, förutsatt att skiljedomstolen med tillräcklig exakthet kan fastställa de rättsliga och faktiska omständigheterna i målet och de rättsliga frågor som de ger upphov till.

Förfarandet vid skiljedomstolen ska tillfälligt avbrytas fram till dess att Europeiska unionens domstol har meddelat sitt avgörande.

3. Varje part får skicka en motiverad begäran till skiljedomstolen om hänskjutande till Europeiska unionens domstol. Skiljedomstolen ska avslå en sådan begäran om den anser att de villkor för hänskjutande till Europeiska unionens domstol som avses i punkt 1 inte är uppfyllda. Om skiljedomstolen avslår en parts begäran om hänskjutande till Europeiska unionens domstol ska den motivera sitt beslut i avgörandet i saken.

4. Skiljedomstolen ska hänskjuta ärendet till Europeiska unionens domstol genom ett meddelande. Meddelandet ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

- a) En kortfattad beskrivning av tvisten.
- b) Den eller de unionsrättsakter och/eller bestämmelser i avtalet som ärendet avser.
- c) Det unionsrättsliga begrepp som ska tolkas i enlighet med artikel 7.2 i protokollet.

Skiljedomstolen ska meddela parterna att ärendet hänskjutits till Europeiska unionens domstol.

5. Europeiska unionens domstol ska på motsvarande sätt tillämpa de interna förfaranderegler som är tillämpliga för dess utövande av sin behörighet att meddela förhandsavgöranden om tolkningen av fördragen och rättsakter som antagits av unionens institutioner, organ och byråer.

6. Ombud och advokater som är behöriga att företräda parterna vid skiljedomstolen enligt artiklarna I.4, I.5, III.4 och III.5 ska vara behöriga att företräda parterna vid Europeiska unionens domstol.

ARTIKEL III.10

Interimistiska åtgärder

1. I de fall som avses i artikel 11.2 i protokollet får endera parten när som helst under skiljeförfarandet ansöka om interimistiska åtgärder som innebär att kompensationsåtgärderna tillfälligt avbryts.
2. Ansökningar enligt punkt 1 ska innehålla uppgifter om saken, de omständigheter som ställer krav på skyndsamhet och de grunder avseende faktiska och rättsliga omständigheter på vilka de interimistiska åtgärderna vid första påseendet framstår som befogade. Ansökningarna ska innehålla alla tillgängliga bevis och bevisuppgifter till stöd för att de interimistiska åtgärderna ska beviljas.
3. Den part som begär de interimistiska åtgärderna ska skicka sin ansökan skriftligen till den andra parten och till skiljedomstolen via den internationella byrån. Skiljedomstolen ska fastställa en kort tidsfrist inom vilken den andra parten får inkomma med skriftliga eller muntliga synpunkter.
4. Skiljedomstolen ska inom en månad från inlämnandet av den ansökan som avses i punkt 1 anta ett beslut om att tillfälligt avbryta de omtvistade kompensationsåtgärderna om följande villkor är uppfyllda:
 - a) Skiljedomstolen är vid första påseendet övertygad om att det finns skäl att pröva det ärende som den part som begärt de interimistiska åtgärderna har anfört i sin ansökan.
 - b) Skiljedomstolen anser att den part som begär de interimistiska åtgärderna skulle lida allvarlig och irreparabel skada om inte kompensationsåtgärderna tillfälligt avbryts i avvaktan på dess slutliga beslut.

- c) Den skada som den part som begär de interimistiska åtgärderna åsamkas genom en omedelbar tillämpning av de omtvistade kompensationsåtgärderna väger tyngre än intresset av en omedelbar och effektiv tillämpning av dessa åtgärder.
5. Det tillfälliga avbrott av förfarandet som avses i artikel III.9.2 andra stycket ska inte tillämpas på förfaranden enligt denna artikel.
6. Ett beslut som fattas av skiljedomstolen i enlighet med punkt 4 ska endast ha interimistisk verkan och det ska inte påverka skiljedomstolens avgörande i saken.
7. Det tillfälliga avbrottet ska upphöra när det slutliga beslutet enligt artikel 11.2 i protokollet fattas, såvida inte skiljedomstolens beslut i enlighet med punkt 4 i denna artikel fastställer ett tidigare datum för när det tillfälliga avbrottet ska upphöra.
8. Vid tillämpningen av denna artikel ska skiljedomstolen för att undvika tveksamheter när den beaktar intressena hos den part som begär de interimistiska åtgärderna respektive den andra partens intressen beakta intressena hos parternas enskilda och ekonomiska aktörer, men detta övervägande ska inte innebära att sådana enskilda personer eller ekonomiska aktörer ges talerätt inför skiljedomstolen.

ARTIKEL III.11

Bevis

1. Varje part ska lägga fram bevis för de faktiska omständigheter som ligger till grund för dess talan eller försvar.

2. Skiljedomstolen får på begäran av en part eller på eget initiativ begära relevant information från parterna som den anser vara nödvändig och lämplig. Skiljedomstolen ska fastställa en tidsfrist inom vilken parterna ska besvara denna begäran.
3. Skiljedomstolen får på begäran av en part eller på eget initiativ begära all information som den anser lämplig från andra källor. Skiljedomstolen får också begära expertutlåtanden på det sätt den anser lämpligt och i förekommande fall på de villkor som parterna kommit överens om.
4. All information som skiljedomstolen inhämtar enligt denna artikel ska göras tillgänglig för parterna, och parterna får lämna synpunkter på denna information till skiljedomstolen.
5. Efter att ha inhämtat synpunkter från den andra parten ska skiljedomstolen vidta lämpliga åtgärder för att behandla eventuella frågor som tas upp av en part med avseende på skydd av personuppgifter, sekretess och berättigat intresse av konfidentiell behandling.
6. Skiljedomstolen ska vara domare när det gäller de framlagda bevisens tillåtlighet, relevans och styrka.

ARTIKEL III.12

Förhandlingar

1. När en förhandling ska äga rum ska skiljedomstolen, efter att ha samrått med parterna, i tillräckligt god tid i förväg underrätta parterna om datum, tid och plats för förhandlingen.

2. Förhandlingen ska vara offentlig om inte skiljedomstolen på eget initiativ eller på begäran av parterna, av synnerliga skäl bestämmer något annat.
3. Protokoll från varje förhandling ska upprättas och undertecknas av skiljedomstolens ordförande. Endast dessa protokoll ska vara giltiga.
4. Skiljedomstolen får besluta att hålla förhandlingen virtuellt i enlighet med den internationella byråns praxis. Parterna ska i god tid informeras om denna praxis. I sådana fall ska punkt 1, i tillämpliga delar, och punkt 3 tillämpas.

ARTIKEL III.13

Underlåtenhet

1. Om sökanden utan att ange en godtagbar anledning inte har lämnat in sin inlaga inom den tidsfrist som fastställs i detta tillägg eller av skiljedomstolen ska skiljedomstolen besluta att skiljeförfarandet ska avslutas, såvida det inte finns olösta frågor som kan kräva ett avgörande och om skiljedomstolen anser det lämpligt.

Om svaranden utan att ange en godtagbar anledning inte har inkommit med sitt svar på meddelandet om skiljeförfarande eller sitt svaromål inom den tidsfrist som fastställs i detta tillägg eller av skiljedomstolen ska skiljedomstolen besluta att förfarandet ska fortsätta, utan att det ska anses att denna underlåtenhet i sig utgör ett godtagande av sökandens påståenden.

Andra stycket är också tillämpligt om sökanden underlåter att svara på ett genkärsmål.

2. Om en part som är vederbörligen kallad i enlighet med artikel III.12.1 inte inställer sig vid en förhandling, och inte anger en godtagbar anledning för sin underlåtenhet att göra detta, får skiljedomstolen fortsätta skiljeförfarandet.

3. Om en part som vederbörligen har uppmanats av skiljedomstolen att lägga fram ytterligare bevis underlåter att göra detta inom de fastställda tidsfristerna utan att ange en godtagbar anledning för sin underlåtenhet får skiljedomstolen fatta ett avgörande på grundval av de bevis som den förfogar över.

ARTIKEL III.14

Avslutande av förfarandet

1. Om det påvisas att parterna har haft rimliga möjligheter att framföra sina argument får skiljedomstolen förklara förfarandet avslutat.

2. Skiljedomstolen får, på eget initiativ eller på begäran av en part, när som helst innan den har fattat sitt beslut besluta att återuppta förfarandet om den anser det nödvändigt på grund av exceptionella omständigheter.

KAPITEL IV

BESLUT

ARTIKEL IV.1

Beslut

Skiljedomstolen ska sträva efter att fatta enhälliga beslut. Om det emellertid visar sig omöjligt att fatta ett enhälligt beslut ska skiljedomstolens beslut fattas av en majoritet av skiljemännen.

ARTIKEL IV.2

Formen hos och verkan av skiljedomstolens beslut

1. Skiljedomstolen får fatta separata beslut i olika frågor vid olika tidpunkter.
2. Alla beslut ska utfärdas skriftligen och vara motiverade. De ska vara slutliga och bindande för parterna.
3. Skiljedomstolens beslut ska undertecknas av skiljemännen och innehålla uppgifter om den dag då det fattades och om platsen för skiljeförfarandet. En kopia av beslutet som undertecknats av skiljemännen ska överlämnas till parterna av den internationella byrån.

4. Den internationella byrån ska offentliggöra skiljedomstolens beslut.

När skiljedomstolens beslut offentliggörs ska den internationella byrån respektera relevanta regler om skydd av personuppgifter, sekretess och berättigat intresse av konfidentiell behandling.

De regler som avses i andra stycket ska vara identiska för alla bilaterala avtal på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar samt för hälsoavtalet, avtalet om handel med jordbruksprodukter och avtalet om Schweiz regelbundna ekonomiska bidrag. Gemensamma kommittén ska vid tillämpningen av avtalet anta och uppdatera dessa regler genom ett beslut.

5. Parterna ska utan dröjsmål rätta sig efter skiljedomstolens alla beslut.

6. I de fall som avses i artikel 10.2 i protokollet ska skiljedomstolen, efter att ha inhämtat parternas synpunkter, i avgörandet i saken fastställa en rimlig tidsfrist inom vilken parterna ska rätta sig efter dess beslut i enlighet med artikel 10.5 i protokollet, med beaktande av parternas interna förfaranden.

ARTIKEL IV.3

Tillämplig lag, tolkningsregler, medlare

1. Den tillämpliga lagen består av avtalet, de unionsrättsakter till vilka det hänvisas i avtalet samt alla andra regler i internationell rätt som är relevanta för tillämpningen av dessa instrument.

2. Skiljedomstolen ska fatta beslut i enlighet med de tolkningsregler som avses i artikel 7 i protokollet.
3. Om ett tvistlösningsorgan tidigare har fattat beslut om proportionaliteten hos kompensationsåtgärder enligt något av de andra bilaterala avtal som anges i artikel 11.1 i protokollet ska det vara bindande för skiljedomstolen.
4. Skiljedomstolen får inte fatta beslut som medlare eller i överensstämmelse med rätt och billighet (*ex aequo et bono*).

ARTIKEL IV.4

Ömsesidigt godtagbar lösning eller andra skäl till att avsluta förfarandet

1. Parterna får när som helst gemensamt komma överens om en lösning på tvisten. De ska gemensamt meddela skiljedomstolen varje sådan lösning. Om lösningen måste godkännas enligt relevanta inhemska förfaranden i någon av parterna ska det kravet anges i anmälan, och skiljedomsförfarandet tillfälligt avbrytas. Om det inte krävs något sådant godkännande, eller vid underrättelse om att de inhemska godkännandeförfarandena slutförts, ska skiljeförfarandet vara avslutat.
2. Om sökanden under förfarandet skriftligen underrättar skiljedomstolen om att den inte önskar fullfölja förfarandet, och om svaranden vid den tidpunkt då skiljedomstolen mottar underrättelsen ännu inte har vidtagit någon åtgärd i förfarandet, ska skiljedomstolen utfärda ett beslut i vilket det officiellt anges att förfarandet har avslutats. Skiljedomstolen ska besluta om kostnaderna, och de ska bäras av sökanden om detta framstår som motiverat på grund av den partens agerande.

3. Om skiljedomstolen innan den har fattat ett beslut drar slutsatsen att ett fortsatt förfarande har blivit meningslöst, eller omöjligt av andra skäl än de som avses i punkterna 1 och 2, ska den underrätta parterna om sin avsikt att utfärda ett beslut som avslutar förfarandet.

Första stycket är inte tillämpligt om det finns olösta frågor som kan kräva ett avgörande och om skiljedomstolen anser det lämpligt.

4. Skiljedomstolen ska överlämna en kopia till parterna av det beslut som avslutar skiljeförfarandet eller av det beslut som fattats genom överenskommelse mellan parterna, undertecknat av skiljemännen. Artikel IV.2.2–IV.2.5 ska tillämpas på skiljedomsbeslut som fattas genom överenskommelse mellan parterna.

ARTIKEL IV.5

Rättelse av skiljedomstolens beslut

1. Inom 30 dagar från mottagandet av skiljedomstolens beslut får en part, genom att underrätta den andra parten och skiljedomstolen via den internationella byrån, begära att skiljedomstolen i texten till sitt beslut rättar eventuella räknefel, skriv- eller tryckfel eller andra fel eller utelämnanden av liknande slag. Om skiljedomstolen anser att begäran är motiverad ska den rätta detta inom 45 dagar från det att begäran mottagits. Begäran ska inte ha suspensiv verkan på den tidsfrist som anges i artikel IV.2.6.

2. Skiljedomstolen får på eget initiativ inom 30 dagar från det att den meddelat sitt beslut göra de rättelser som avses i punkt 1.
3. De rättelser som avses i punkt 1 i denna artikel ska göras skriftligen och utgöra en integrerad del av beslutet. Artikel IV.2.2–IV.2.5 ska tillämpas.

ARTIKEL IV.6

Skiljemännens arvoden

1. De arvoden som avses i artikel IV.7 ska vara rimliga med hänsyn till ärendets komplexitet, den tid som skiljemännen lagt ned på det och alla andra relevanta omständigheter.
2. En förteckning över den dagliga ersättningen och högsta och lägsta antal timmar ska upprättas, och vid behov uppdateras, och den ska vara gemensam för alla bilaterala avtal på de områden av den inre marknaden där Schweiz deltar samt för avtalet om hälsa, avtalet om handel med jordbruksprodukter och avtalet om Schweiz regelbundna ekonomiska bidrag. Gemensamma kommittén ska för tillämpningen av avtalet anta och uppdatera denna förteckning genom ett beslut.

ARTIKEL IV.7

Kostnader

1. Varje part ska bära sina egna kostnader och hälften av skiljedomstolens kostnader.

2. Skiljedomstolen ska ange sina kostnader i sitt avgörande i saken. Dessa kostnader får endast omfatta följande:

- a) Skiljemännens arvoden, vilka ska anges separat för varje skiljeman och fastställas av skiljedomstolen själv i enlighet med artikel IV.6.
- b) Resekostnader och andra omkostnader för skiljemännen.
- c) Den internationella byråns arvoden och utgifter.

3. De kostnader som avses i punkt 2 ska vara rimliga med hänsyn till det belopp som tvisten gäller, tvistens komplexitet, den tid som skiljemännen och eventuella experter som utnämnts av skiljedomstolen har lagt ned på den samt alla andra relevanta omständigheter.

ARTIKEL IV.8

Deposition av kostnader

1. När skiljeförfarandet inleds får den internationella byrån begära att parterna deponerar lika stora belopp som ett förskott för de kostnader som avses i artikel IV.7.2.

2. Under skiljeförfarandet får den internationella byrån begära ytterligare depositioner från parterna utöver dem som avses i punkt 1.

3. Alla belopp som parterna deponerar i enlighet med denna artikel ska betalas till den internationella byrån som ska använda den för att täcka de faktiska kostnaderna, och då särskilt de arvoden som betalas till skiljemännen och till den internationella byrån.

KAPITEL V

SLUTBESTÄMMELSER

ARTIKEL V.1

Ändringar

Gemensamma kommittén får genom beslut anta ändringar av detta tillägg.
